

Guy Verhofstadt

SUFERINȚA EUROPEI

și redescoperirea idealului

Prefață de DANIEL COHN-BENDIT

Traducere de DENISA-ADRIANA OPREA

comunicare(●)ro

Redactor: Anca Milu-Vaidesegan

Tehnoredactor: Olga Machin

Guy Verhofstadt, *De ziekte van Europa (en de herontdekking van het ideaal)*.
Copyright © 2015 Guy Verhofstadt. Originally published by De Bezige Bij,
Amsterdam.

Copyright © Editura COMUNICARE.RO, 2019,
pentru prezenta ediție în limba română
Toate drepturile asupra prezentei ediții în limba română aparțin
Editurii COMUNICARE.RO.

Traducerea în limba română a fost realizată după ediția în limba franceză,
Le mal européen, Editions Plon, un département d'Edi8, 2016.

Editura COMUNICARE.RO este departament în cadrul Școlii Naționale de
Studii Politice și Administrative, Facultatea de Comunicare și Relații Publice.

SNSPA, Facultatea de Comunicare și Relații Publice

Str. Povernei, nr. 6

010643 București

România

www.edituracomunicare.ro

E-mail: editura@comunicare.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VERHOFSTADT, GUY

Suferința Europei și redescoperirea idealului/

Guy Verhofstadt; pref. de Daniel Cohn-Bendit; trad. din

lb. franceză de Denisa-Adriana Oprea. – București:

Comunicare.ro, 2019

ISBN 978-973-711-622-2

I. Cohn-Bendit, Daniel (pref.)

II. Oprea, Denisa-Adriana (trad.)

Cuprins

Prefață de DANIEL COHN-BENDIT / 7

Prolog / 13

I. Degenerescenta morală

1. Sindromul Korsakoff / 29
2. Piticul Europa / 45
3. Boala cronică a naționalismului / 75
4. „Politica instalatorului” / 90
5. Scandalul din Ungaria / 109
6. Groapa comună din Mediterana / 127
7. Jihadul în Europa / 146

II. Decăderea materială

8. Deșertul digital / 169
9. Declinul industriei europene / 181
10. Criza creditelor / 200
11. O piață a muncii obeză / 211
12. Mlaștina instituțiilor europene / 219
13. Himera bugetului european / 234

III. Diagnosticul eronat

- 14. Grexit / 251
- 15. Brexit și alte exits / 271
- 16. Euro-nordul și euro-sudul / 287

IV. Învierea

- 17. Un guvern pentru euro / 299
- 18. O armată pentru Europa / 322
- 19. Statele Unite ale Europei / 339

Epilog / 367

Note / 373

1

Sindromul Korsakoff

În 1889, Serghei Korsakoff, neuropsihiatru la clinica universitară din Moscova, descria o afecțiune nouă, care le provoca anumitor persoane o amnezie severă. Korsakoff a descoperit că unii pacienți nu doar că nu reușeau să își creeze amintiri noi, dar uitau și informațiile dobândite înainte de a contracta boala. În absența tratamentului, afecțiunea se agravează și face imposibilă orice interpretare corectă a realității. Pacienții sfârșesc prin a se închide într-un univers oniric, unde își supraestimează sistematic capacitatea de a face față diferitelor provocări. În faza terminală a bolii, pacienții devin cu totul apatici. Ignoră toate schimbările din jurul lor și nu mai sunt capabili să poarte conversații normale. La sfârșit, uită chiar că au contractat o boală, ceea ce complică în mod evident tratamentul. De-a lungul întregii evoluții a maladiei, memoria de lungă durată, operațională la nivelul subconștient al creierului, rămâne intactă. Reflexele sunt în continuare prezente, astfel încât, la o primă privire, pacienții par să se comporte destul de normal. Însă nu mai pot memora instantaneu informații contextuale, drept care, ca să înlocuiască informațiile lipsă, recurg la imaginație și la o

fabricare ficțională a acestora. În plus, pot fi determinati să creadă fapte care nu s-au întâmplat niciodată. Aceste probleme cerebrale se datorează unei carențe cronice de vitamina B1, numită de anglo-saxoni și „vitamina moralului”. La originea sindromului se află adesea alcoolismul; dar și alți factori, precum malnutriția, regimurile extreme ori chimioterapia, pot contribui la dezvoltarea bolii.

În mod surprinzător, tulburările prin care trece Europa prezintă multe similitudini cu sindromul Korsakoff. Asemenea unui pacient de-al lui Korsakoff, Europa suferă de o formă gravă de amnezie. Aceasta se traduce printr-o gaură neagră, care se tot extinde și afectează tot ceea ce ține de reconstrucția politică a continentului european după al Doilea Război Mondial. Ne imaginăm că Uniunea Europeană de la începutul secolului al XXI-lea este încarnarea proiectului avut odinioară în vedere de părinții fondatori. Dar Europa actuală este la ani lumină de planul susținut de Schuman, Churchill, De Gasperi, Spaak – pe scurt, de toată generația politică de după război. Spre deosebire de liderii politici de astăzi, aceștia aveau ambiții mari și aspirații politice și mai mari. S-ar putea chiar spune că aveau planuri revoluționare pentru Europa, proiecte cu bătaie mult mai lungă decât actuala Uniune Europeană. Uniunea de astăzi nu este nimic altceva decât o confederație de state-națiune, în vreme ce fondatorii doreau să creeze o adevărată „Europă unită”. Un bloc unde nu ar mai fi existat rivalitățile seculare, nici moștenirea bazată pe ură ori dorința de răzbunare între statele-națiune, cu Franța și Germania în frunte. La terminarea războiului, Schuman a spus: „Suntem pe cale să trăim o

experiență uriașă, împlinirea visului secular care ne-a însuflețit pe noi toți, europenii, în ultimii 1000 de ani: garanția unei păci eterne.” Schuman își imagina perspective aproape biblice: comunitatea europeană trebuia să reușească „acolo unde biserica romană eșuase”. Considera proiectul european drept o „nouă utopie” și făcea referință la Dante, Erasmus, Rousseau și Kant! Construcția unei Europe unite ar fi însemnat punerea în practică a „cadrelor de reflecție ale acestor spirite îndrăznețe”^{1*}. De partea sa, Winston Churchill a exprimat cel mai bine visul unei Europe unite atunci când, în 1946, a pledat la universitatea din Zürich pentru crearea unor „state unite ale Europei”². Toate aceste îndemnuri au dus, în martie 1953, la o primă schiță a unei Constituții Europene, elaborată de o comisie constituțională formată din 26 de personalități, sub președinția democrat-creștinului german Heinrich von Brentano, un grup din care făcea parte și Altiero Spinelli. Atunci a luat naștere ideea unei comunități politice europene, în sensul de comunitate de apărare. Textul a fost aprobat cu ocazia unei reuniuni *ad hoc*, formată din 70 de reprezentanți ai celor 6 țări participante, care fondaseră între timp Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO). Decizia a fost unanimă, cu doar cinci abțineri. Nu a existat niciun vot împotrivă.

Textul, dat uitării de atunci, este asemenea Constituției Statelor Unite din 17 septembrie 1787. După tiparul SUA, și comunitatea politică europeană a fost creată pe baza unui model pur federalist. Trebuia să se constituie o

* Toate notele sunt grupate pe capitole și pot fi consultate la sfârșitul cărții, la pagina 373.

adunare aleasă prin vot direct, un Parlament care ar fi reprezentat populația europeană. Ar fi existat și un Senat, ai cărui membri ar fi fost desemnați de parlamentele naționale. Un consiliu executiv ar fi ținut loc de guvern supranational și s-ar fi aflat direct sub controlul parlamentului ales. Comunitatea politică europeană avea să promulge legi și ar fi primit în acest sens competențe extinse în domeniile economic, fiscal, monetar și social, dar și la nivelul justiției și al securității. Ar fi fost finanțată până la ultimul cent din impozite și împrumuturi, așa cum se întâmplă în toate țările lumii. I s-ar fi încredințat în plus controlul politic al Comunității Europene pentru Apărare, ce avea să fie creată în paralel. Avea deci tot potențialul pentru a se dezvolta și a deveni cea mai puternică organizație politică din lume, sau în orice caz pentru a se situa la același nivel cu Statele Unite ale Americii. Respingerea propunerii vizând crearea unei Comunități pentru Apărare, de către Adunarea Națională din Franța, pe 30 august 1954, a tras definitiv cortina asupra acestei prime Constituții Europene, fapt ce a avut drept consecință imediată condamnarea la moarte a federației politice europene. Restul este istorie. Plecând de la rămășițele acestui proiect, a fost creată „Comunitatea Europeană”, cu ocazia conferinței de la Messina, în 1955: o simplă uniune vamală, asociată lansării unei piețe interne. La mai bine de 60 de ani de la aceste evenimente, piața internă europeană nu este pe deplin definitivată.

Visul lui Churchill, Monnet, De Gasperi, Spaak, von Brentano și, pe scurt, al tuturor celorlalți așa-ziși părinți fondatori ai Europei a fost din acel moment distrus. Folosesc intenționat termenul de „așa-ziși”, dat fiind că nu le cinstim

deloc memoria, dacă îi desemnăm drept „fondatori” ai Uniunii Europene actuale – aceasta necorespunzând câtuși de puțin, din niciun punct de vedere, idealului imaginat de ei. Dacă ne luăm după ceea ce am învățat la școală sau după ceea ce scrie în broșurile *establishment*-ului european, s-ar putea spune că după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial ajungem direct la Tratatul de la Roma, din 1957, trecând prin înființarea CECO. Nu se vorbește nicăieri despre prima încercare de promulgare a Constituției Europene ori despre crearea unei uniuni federale europene. Doar „NU-ul” Adunării Naționale din Franța este menționat într-o notă de subsol în cărțile de istorie.

În realitate, visul nu a fost niciodată îngropat pentru totdeauna. În 1967, Walter Hallstein, pe atunci președintele Comisiei, a încercat să-l reînvie, dar fără succes. Pe 31 mai 1991, cancelarul german Helmut Kohl a reluat perspectiva lui Churchill și a caracterizat-o drept un „proces ireversibil” pentru continentul nostru. Și Hallstein, și Kohl erau nemți. Nu este o întâmplare, deoarece Europa are nevoie de lideri germani. Dar mai târziu, la Convenția Europeană adoptată în 2002, idealul federalist abia a fost menționat. Faptul că în fruntea Convenției se afla un fost președinte al Franței, Valéry Giscard d’Estaing, nu a fost cu siguranță străin de acest lucru. Împreună cu Helmut Schmidt, Giscard d’Estaing era unul dintre fondatorii Consiliului European, uniunea regulată a șefilor de stat și de guvern, un organ pur interguvernamental și deci confederal. Idealul lui Robert Schuman și al întregii sale generații a primit lovitura de grație în 2005, când mai întâi Franța și apoi Olanda – două membre fondatoare ale Uniunii, subliniem acest lucru – au sugrumat în chip